

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA
POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2026-10-09 Nr. TP-9

Kėdainiai

Posėdis įvyko 2026 m. rugsėjo 29 d. Kėdainių rajono savivaldybės Mikalojaus Daukšos viešosios bibliotekos Vaikų ir jaunimo skyriuje.

Posėdžio pradžia 11 val., posėdžio pabaiga – 13.30 val.

Posėdžio pirmininkas – Virginijus Jocys.

Posėdžio sekretorė – Asta Žernienė.

Dalyvių sąrašas pridedamas.

Posėdžio įrašas pridedamas.

DARBOTVARKĖ:

1. Dėl Lietuvos didžiųjų ir mažųjų kultūros sostinių raidos ir etninės kultūros dalies jų programose.
2. Dėl etnografinių regionų etninės kultūros projektų finansavimo situacijos.
3. Dėl Regioninių etninės kultūros tarybų veiklos aktualijų.
4. Dėl sektinių etninės kultūros veiklų Lietuvos savivaldybėse.
5. Kiti klausimai.

DALYVAVO: Etninės kultūros globos tarybos (toliau – EKG, Taryba) nariai, regioninių etninės kultūros globos tarybų (toliau – REGT, regioninės tarybos) nariai, Tarybos ir regioninių tarybų specialistai, posėdžio svečiai (dalyvių sąrašas pridedamas).

V. Jocys pristatė posėdžio darbotvarkę.

Posėdžio dalyvius pasveikino Kėdainių Mikalojaus Daukšos viešosios bibliotekos direktorė Virginija Grigorjevienė. Muzikinį sveikinimą skyrė Kėdainių rajono Krakių kultūros centro folkloro ansamblis „Žiedupė“. Kalbėjo posėdžio svečiai: Kėdainių savivaldybės vicemerė Danutė Mykolaitienė, Lietuvos Respublikos Seimo narė Agnė Jakavičiutė-Miliauskienė ir Violeta Turauskaitė, Lietuvos Respublikos Prezidento patarėjas Kristupas Linas Bernotas-Karazija. Posėdyje dalyvavo Seimo Kultūros komiteto biuro vedėja Rita Varanauskienė, Kultūros komiteto patarėja Milda

Gureckienė. Svečiai pabrėžė, kad simboliška, jog etninės kultūros puoselėtojai susirinko būtent Kėdainiuose – 2026 m. kultūros sostinėje, palinkėjo darbingo ir prasmingo posėdžio.

1. SVARSTYTA. Lietuvos didžiųjų ir mažųjų kultūros sostinių raida ir etninės kultūros dalis jų programose.

Pranešimą šia tema perskaitė kultūros viceministrė Renata Kurmin. Lietuvos kultūros sostinės projektas skirtas miestams ir yra didesnio masto, o Mažųjų Lietuvos kultūros sostinių projektas pirmiausia remiasi vietos miestelių ir kaimų bendruomenių iniciatyva. Abu projektai svarbūs ne tik dėl renginių gausos, bet ir dėl vietos tapatybės, kultūros paveldo, bendruomeniškumo bei regionų kultūrinio savitumo stiprinimo. Viceministrė pabrėžė, kad etninė kultūra ne tik skiria vieną regioną nuo kito, bet ir vienija juos. Kultūros ministerija supranta, kad svarbu ne tik skatinti naujas iniciatyvas, bet ir saugoti tradicijas, paveldą. Ji paskatino Tarybą bei regionines tarybas bendradarbiauti, dalyvauti Kultūros sostinių projekte. Viceministrė supažindino posėdžio dalyvius su Vytauto Didžiojo metų (2030 m.) programos rengimo darbo grupės veikla. Ši darbo grupė rengia valstybės masto minėjimo programą, skirtą 2030-aisiais vyksiantiems Vytauto Didžiojo metams. Pagrindinis siūlymų rinkimo etapas šiuo metu jau yra baigtas, bet R. Kurmin sakė, kad priims apibendrintus pasiūlymus.

NUTARTA: 1. Inicijuoti siūlymus Didžiųjų ir mažųjų kultūros sostinių projektui. 2. Apsvarstyti galimybę teikti siūlymus Vytauto Didžiojo metų (2030 m.) programos rengimo darbo grupei paviešinus pirminį programos projektą.

SVARSTYTA. Etnografinių regionų etninės kultūros projektų finansavimo situacija.

Lietuvos kultūros tarybos (toliau – LKT) pirmininkė Kristina Mažeikaitė pristatė kolegą, LKT analitiką Valdemarą Albertą Lovčiką, kuris perskaitė pranešimą „Etninės kultūros programų finansavimas 2014–2026 m.“ Etninės kultūros (toliau – EK) projektų finansavimas buvo pristatytas įvairiais pjūviais: pagal paraiškų dinamiką, finansavimo dinamiką, pagal organizacijų adresą, pagal finansinius poreikius, pagal EK projektams skirtą finansavimą, pagal institucijų tipą, pagal etnografinius regionus ir kt. Apžvelgtas finansavimas pagal programas „Tolygi kultūrinė raida“ ir „Etninė kultūra ir nematerialus kultūros paveldas“. Visi šie aspektai palyginti su kitomis sritimis.

K. Mažeikaitė sakė, kad pranešimas bus prieinamas LKT interneto svetainėje. Ji atsakė į iš anksto Tarybos ir regioninių tarybų narių pateiktus klausimus. V. Jocys pakomentavo, kad į kai kuriuos klausimus jau buvo atsakyta pranešime. K. Mažeikaitė atsakė į Aukštaitijos regioninės etninės kultūros globos tarybos (toliau – REGT) Alos Beliajevos pateiktus klausimus (Kaip sprendžiama mažesnių

bendruomenių (NVO, švietimo įstaigos) problema, kai jos turi mažiau administracinių ir finansinių išteklių? Ar projektų finansavimo paraiškų ir atsiskaitymo reikalavimai nėra per sudėtingi mažoms bendruomeninėms organizacijoms? Kiek projekto biudžeto realiai galima skirti administravimui? Kaip užtikrinamos vienodos galimybės dalyvauti finansavimo konkursuose organizacijoms, neturinčioms profesionalių projektų rengėjų?). LKT pirmininkė sakė, kad pagrindinis dėmesys skiriamas programai „Tolygi kultūrinė raida“. Prioritetai buvo rengiami kartu su regioninėmis kultūros tarybomis atsižvelgiant į apskričių ypatybes. Po to vyko 10 kontaktinių pristatymų apskritims, paskui buvo kviečiami apskričių kuratoriai, vėliau buvo atsakoma į iškilusius klausimus. O jeigu dar po to lieka kas nors neaišku, LKT pirmininkė paskatino visus drąsiai skambinti ar rašyti kuratoriams. Regioninių kultūros tarybų nariai taip pat skatinami dalintis informacija. Seminarai ir konsultacijos bus vykdomos ir kitais metais. Į klausimą, kodėl sutrumpintas Tolygios kultūros raidos projektų teikimo terminas ir ar neplanuojami Tolygios kultūros raidos projektų teikimai vėl du kartus per metus, K. Mažeikaitė atsakė, kad terminas paankstintas, nes buvo gauta daug prašymų iš kultūros bendruomenės, kad būtų kuo anksčiau gaunami rezultatai, o tam reikia anksčiau gauti paraiškas. Tolygios kultūros raidos projektų teikimai du kartus per metus neplanuojami, nes antram etapui likdavo daug mažiau lėšų ir gaudavosi, kad daugiau lėšų tekdavo išleisti administravimui, negu realiam projektų įgyvendinimui. Be to, antrojo etapo projektams įgyvendinti lieka per mažai laiko. Į klausimą, ar etninės kultūros projektai su naujais prioritetais nebus išstumti, K. Mažeikaitė atsakė, kad tikrai nebus išstumti – jie bus įtraukti, nes kiekvienoje apskrityje turime po vieną prioritetą iš dviejų arba trijų, kuris yra apie etninę kultūrą.

LKT pirmininkė susipažino su Tarybos narės Vilmos Griškevičienės atsiųstu siūlymu keisti LKT administruojamos programos „Etninė kultūra ir nematerialus kultūros paveldas“ finansavimo sąlygas nematerialaus kultūros paveldo aktualizavimo projektams (Priedas Nr. 1). K. Mažeikaitė atsakė, kad LKT komanda pradėjo galvoti apie programą etninių vertybių saugotojams. Kol kas ši mintis dar nėra išdiskutuota nei su LKT nariais, nei su Kultūros ministerija, bet bus siekiama, kad būtų viena programa tik vertybių saugotojams ir jų veiklai, kur būtų ne tik dideli projektai, bet ir mažesni, tačiau svarbūs regionui. Į klausimą „Jei visoje Lietuvoje Regioninėse kultūros tarybose prioritetai vienodi, kam reikalingos regioninės tarybos?“ K. Mažeikaitė atsakė, kad jos yra labai reikalingos ir pabrėžė jų svarbą LKT veikloje.

NUTARTA: 1. Pasidalinti LKT pranešimu „Etninės kultūros programų finansavimas 2014–2026 m.“ su visais EKGK ir regioninių tarybų nariais. 2. Parengti Kultūros tarybai EKGK raštą, kuriame būtų išgryninti EKGK pasiūlymai dėl finansavimo sąlygų pakeitimo nematerialaus kultūros paveldo aktualizavimo projektams (remiantis V. Griškevičienės, R. Macijauskienės ir kt. siūlymais).

3. SVARSTYTA. Regioninių etninės kultūros tarybų veiklos aktualijos.

Aukštaitijos REGT vardu kalbėjo Lina Vilienė, Aukštaitijos REGT narė. Ji pabrėžė, kad iki šiol neturime sutartinių centro apibrėžimo, kiekvienas rajonas sutartinių išsaugojimo uždavinį sprendžia savaip pagal savo galimybes. Bendros visai Lietuvai sutartinių išsaugojimo politikos reikia ne tik Aukštaitijai, bet ir visai Lietuvai. Kita problema – etninės kultūros specialistų trūkumas. Pats didžiausias skaudulys – finansavimas: pavyzdžiui, iš 20 Panevėžio rajono pateiktų projektų finansavimą gavo tik trys.

Dzūkijos (Dainavos) REGT veiklą trumpai pristatė Dzūkijos (Dainavos) REGT narė Onutė Drobelenė: šiam regionui aktualiausia šiuo metu – patvirtinti regiono heraldiką. REKGT specialistė Rimantė Galinienė pasidžiaugė, kad šiais metais pavyko prikalbinti dalyvauti Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiadoje Druskininkų savivaldybę, kuri iki šiol nėra dalyvavusi olimpiadoje.

Mažosios Lietuvos REGT pirmininkė Asta Grušėlionienė padėkojo LKT už sunkų darbą skirstant finansavimą. Kadangi etnografinio Mažosios Lietuvos regiono paraiškos negauna tiek finansavimo, kiek norėtų, regiono specialistai ieško kitų kelių. 2013 m. Šilutės krašto kultūros bendruomenei gimė „Vėtrungių kelio“ idėja, siekianti pristatyti ir populiarinti Mažosios Lietuvos savitumą. Projektą nuo 2013 m. įgyvendina Šilutės kultūros centras, jame dalyvauja visos savivaldybės. Antrą kartą regiono savivaldybės susivienijo, kai reikėjo patvirtinti Mažosios Lietuvos etnografinio regiono heraldiką. Šiais metais gimė dar viena iniciatyva: regiono savivaldybės pasirašė bendradarbiavimo sutartį, kur įsipareigojo bendradarbiauti etninės kultūros srityje. Ji pasidžiaugė, kad regiono savivaldybės geba susiburti siekiant bendro tikslo.

Suvalkijos (Sūduvos) pirmininkas Andrius Milinkevičius sakė, kad jų regionui aktualios problemos panašios, kaip ir kitų regionų: EK specialistų rengimas, EK pedagogų trūkumas, kultūros darbuotojų atlyginimai. Jis priminė, kad šį rudenį Seime bus svarstomas regiono žmonėms ypač svarbus etnografinio regiono pavadinimo klausimas. Suvalkijos (Sūduvos) REGT specialistas Gintaras Skamaročius iškėlė itin aktualų ir skubų EK specialistų ir pedagogų rengimo klausimą. V. Jocys informavo, kad šiuo klausimu yra dirbama ir pirmieji pokyčiai jau nusimato.

Žemaitijos REGT vardu kalbėjo pirmininkė Birutė Poškienė. Ji sakė, kad planuojama atnaujinti Žemaitijos heraldikos įteisinimo darbus. B. Poškienė iškėlė Etninės kultūros olimpiados rengimo problemas: sunku prikalbinti mokinius dalyvauti olimpiadoje, kai kurios savivaldybės (pvz., Šiaulių) yra priskiriamos dalimis Žemaitijai ir Aukštaitijai. Kita problema – tradicinių amatų centrų registravimas. Visiems amatų centrams reikia pasikeisti nuostatus. Be to, didelė dalis amatų centrų buvo prie muziejų, prie kultūros centrų, dabar jų ateitis neaiški.

NUTARTA. EKG ir REKG posėdžiuose bei darbo grupėse toliau nagrinėti ir spręsti etnografiniams regionams aktualius klausimus.

4. SVARSTYTA. Sektinės etninės kultūros veiklos Lietuvos savivaldybėse.

V. Jocys sakė, kad Taryba kasmet vykdo savivaldybių apklausas dėl etninės kultūros būklės ir mato, kurioms savivaldybėms kaip sekasi. Jis pakvietė Klaipėdos rajono savivaldybės Kultūros skyriaus patarėją (kultūros politikai) Jolantą Polekauskienę pasidalinti savo savivaldybės gerąja patirtimi.

J. Polekauskienė sakė, kad didžiulis pasiekimas – tai, kad Klaipėdos rajono savivaldybės Kultūros skyrius jau daugiau kaip 30 m. turi etninės kultūros specialistą. Kitas dalykas – sėkmingas finansavimas: dalis priemonių finansuojamos per EK srities projektus (konkursinė dalis), kita dalis – įgyvendinant 2021 m. patvirtintos Kultūros strategijos (10 metų) prioritetą „Žemaitiškojo ir Mažosios Lietuvos kultūros puoselėjimas, saugojimas ir pristatymas“. Trečias dalykas – Dvilų kultūros centras tapo Klaipėdos rajono Dvilų etninės kultūros centru, jame koncentruojasi visi ek specialistai. Tai kompetencijų centras EK srityje.

EKG pirmininkas V. Jocys įteikė padėką ir atminimo dovaną Klaipėdos rajono savivaldybei už prasmingas ir sekintas veiklas etninės kultūros srityje. Jis sakė, kad savivaldybės patirtis ir įgyvendinamos iniciatyvos gali būti įkvepiantis pavyzdys kitoms Lietuvos savivaldybėms. Aukštaitijos regioninės EKG tarybos atstovės Linos Vilienės paprašyta perduoti padėką ir atminimo dovaną Ukmergės savivaldybei už didesnę dėmesį etninės kultūrai.

NUTARTA. Skatinti savivaldybes dalintis ne tik aktualiomis problemomis, bet ir gerąja patirtimi.

PRIDEDAMA. Priedas Nr. 1 (2 lapai)

Posėdžio pirmininkas

Virginijus Jocys

Posėdžio sekretorė

Asta Žernienė

EKGT narės Vilmos Griškevičienės siūlymas**SIŪLYMAS KEISTI LKT ADMINISTRUOJAMOS PROGRAMOS „ETNINĖ KULTŪRA IR NEMATERIALUS KULTŪROS PAVELDAS“ FINANSAVIMO SĄLYGAS NEMATERIALAUS KULTŪROS PAVELDO AKTUALIZAVIMO PROJEKTAMS**

Nacionalinį statusą turinčių Nematerialaus kultūros paveldo vertybių tęstinumo, prieigos, išsaugojimo užtikrinimas yra valstybinės svarbos uždavinys.

Oficialiais Lietuvos nacionalinio kultūros centro valdomo Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvado duomenimis, jame iš viso į Nacionalinį sąvadą yra įrašytos 83 nematerialaus paveldo vertybės, 17 vertybių (~20 %) yra fiksuotos Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, 66 vertybės (~80 %) – kituose Lietuvos regionuose. Šių vertybių geografinis pasiskirstymas atskleidžia kritinį disbalansą tarp to, kur nematerialus paveldas realiai egzistuoja, ir to, kam leidžiama pretenduoti į tikslinį LKT finansavimą.

Gairėse paskelbtos 10 programos „Etninė kultūra ir nematerialus kultūros paveldas“ finansavimo sąlygos“ 3 p. „Veiklos vertinimo prioritetai ir jų balai“ numato šiuos prioritetus „1. Projektams, įtraukiantiems nematerialaus kultūros paveldo fiksavimo, išsaugojimo ir tęstinumo veiklas, esančias UNESCO nematerialaus kultūros paveldo sąrašuose ir (ar) Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvade (0–10).“ ir „2. Projektams, skatinantiems etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo aktualizavimo veiklas bei šiuolaikinės visuomenės prieigą prie etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo išteklių (0–10)“. „Galimi pareiškėjai 1. Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos miestų savivaldybėse registruoti juridiniai asmenys 2. Juridiniai asmenys, registruoti kitoje Europos Sąjungos ar Europos ekonominės erdvės valstybėje narėje nei Lietuva.“ Šios programos veikloms įgyvendinti numatoma lėšų suma 2027 m. – 320 000 Eur.

Susidaro paradoksali situacija: nacionalinį statusą suteikia valstybė (Kultūros ministerija per LNKČ), tačiau finansavimo mechanizmas gairėse tam prieštarauja. Dabar numatoma ir prioritetas teikiamas projektams, įtrauktiems į Sąvadą, tačiau patys regionų juridiniai asmenys, kurie tas vertybes puoselėja ir turi užtikrinti tęstinumą, išsaugojimą, negali teikti paraiškų šioje tikslinėje programoje. Dabartinės 10 programos finansavimo sąlygos numato, kad 100 % šių tikslinių lėšų atitenka tik Vilniaus, Kauno, Klaipėdos arba užsienio šalių subjektams. Tai sukuria nepagrįstą disproporciją, kai paveldo valdytojai regionuose lieka tik pasyviais vykdytojais, neturinčiais teisės dalyvauti užtikrinant valstybinės reikšmės Nematerialaus paveldo tęstinumo strategijos.

Lietuvos kultūros tarybos programa „Tolygios kultūrinės raidos įgyvendinimo regionuose“ sprendžia regionų kultūros prieinamumo problemas, tačiau ji nėra specializuotas instrumentas giliam, ilgalaikiam nematerialaus paveldo fiksavimui ir tyrimui ar tęstinumui užtikrinti. Šios programos

biudžetai yra riboti ir regionuose etninė kultūra (šiuo atveju nematerialaus kultūros paveldo išsaugojimo, aktualizavimo veiklos) privalo konkuruoti su visomis kitomis sritimis (teatru, muzika, profesionaliuoju menu, bibliotekomis, muziejais, leidyba ir kt. sritimis, kurios yra įtrauktos į Tolygios kultūrinės raidos įgyvendinimo regionuose programą). Akcentuojame, kad Savivaldybės yra atsakingos ir už Vietinį nematerialaus paveldo sąvadą, jo aktualizavimą, išsaugojimą.

Nacionalinį statusą turinčių Nematerialaus kultūros paveldo vertybių apsauga, aktualizavimas yra valstybinės svarbos uždavinys, todėl jo finansavimas neturi priklausyti tik nuo regioninių kvotų ribotumo ar už nacionalinį statusą turinčias vertybes būti atsakingos tik Savivaldybės. Siekiant užtikrinti tikslingą programos lėšų panaudojimą ir kartu sudaryti sąlygas nacionalinės reikšmės Nematerialaus kultūros paveldo puoselėtojams pretenduoti į finansavimą, siūlome tikslinti Lietuvos kultūros tarybos 10 programos „Etninė kultūra ir nematerialus kultūros paveldas“ finansavimo sąlygos“ 5 punktą („Galimi pareiškėjai“) – „Pareiškas turi teisę teikti 1. Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos miestų savivaldybėse registruoti juridiniai asmenys.

2. Juridiniai asmenys, registruoti kitoje Europos Sąjungos ar Europos ekonominės erdvės valstybėje narėje nei Lietuva.. 3. Lietuvos Respublikos savivaldybių juridiniai asmenys, kurie yra į Nacionalinį nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadą įrašytų objektų valdytojai (saugotojai), su sąlyga, kad teikiamas projektas yra tiesiogiai susijęs su šių vertybių fiksavimu, išsaugojimu ir (arba) tęstinumo užtikrinimu.“

Šis pakeitimas apsaugotų programą nuo netikslingų ar atsitiktinių paraiškų srauto, tačiau užtikrintų teisinį ir finansinį prieinamumą tiems regionų kultūros operatoriams, kurie atlieka esminį vaidmenį išsaugant bei aktualizuojant į nacionalinį Sąvadą įrašytas nematerialiojo paveldo vertybes.

Tokiu būdu būtų sukurta tvari ir tiesioginė paramos priemonė gyvybiškai svarbiam nacionaliniam kultūros identitetui palaikyti.